

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 387)

Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/583)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md. 07/101-

2274/02937

8.6.1989

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 2.6.1989 tarihinde kararlaştırılan "Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

GEREKÇE

Ozon tabakasının önemi, insanları, canlı yaşamı, tarımsal ürünleri ve diğer biyolojik prosesleri olumsuz yönde etkileyen morötesi radyasyonu absorbe eden temel unsur olmasından kaynaklanmaktadır. Bu tabakanın korunması ve incelmelerini etkileyecek faaliyetlerin kontrolü, sınırlandırılması ve engellenmesini temin amacıyla Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) bünyesinde başlatılan uluslararası düzeydeki çalışmalar neticesinde, anılan Sözleşme ve Protokol oluşturulmuştur.

Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğünde 26 Ocak 1989 tarihinde yapılan nihai bir toplantıda ilgili Bakanlık, araştırma kurumu ve üniversite temsilcilerinin mutabakatı ile söz konusu Sözleşme ve Protokola Türkiye'nin de Taraf olmasına karar verilmiştir.

OZON TABAKASININ KORUNMASINA DAİR VİYANA SÖZLEŞMESİ

Viyana Sözleşmesi hükümleri çerçevesinde Taraf ülkeler ve dolayısı ile ülkemiz imkân ve kabiliyetleri ölçüsünde :

a) İnsan faaliyetlerinin ozon tabakası üzerindeki etkilerini ve ozon tabakasındaki değişikliklerin insan sağlığı ve çevre üzerine etkilerini daha iyi anlamak amacı ile yapılacak sistematik gözlem, araştırma ve bilgi alışverişinde bulunmakla,

b) İnsan faaliyetlerinin kontrol edilmesi, sınırlandırılması ve azaltılması için uygun idarî ve hukukî tedbirlerin alınması, yine aynı amaca yönelik olarak geliştirilen politikaların uyum içinde yürütülmesi ile,

c) Protokol ve Ek'lerin benimsenmesine yönelik olarak Sözleşme amaçlarına uygun tedbir, prosedür ve standartların formülasyonu ile,

d) Sözleşme ve Taraf olunan Protokolların etkin olarak yürütülmesi için uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmakla, yükümlüdürler.

Ülkemiz de imkânları ölçüsünde yapılacak çalışmalara katılacaktır. Ayrıca, Sözleşmenin ilgili maddeleri gereği, gelişmekte olan ülkelerin diğer Taraf ülkelerden araştırma ve sistematik gözlemler için gerekli olan ekipman, tesis, bilimsel ve teknik personelin eğitimi konularında yardım sağlama olanağı mevcuttur. Buna ek olarak, bu ülkeler geliştirilen alternatif teknolojiler ve ekipman konusunda da yardım sağlayabileceklerdir.

Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu

12.1.1990

Esas No. : 1/583

Karar No. : 6

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yüksek Başkanlıkça 9.6.1989 tarihinde Komisyonumuza havale edilen 1/583 Esas Sayılı "Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 11.1.1990 tarihli 6 ncı Birleşiminde Dışişleri ve Sağlık Bakanlıkları; Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı; Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğü; O.D.T.Ü.'nin konu ile ilgili öğretim üyelerinin de katılımıyla incelenip görüşülmüştür.

Asrımızda kaydedilen büyük teknolojik gelişme ve meydana gelen nüfus artışı, dünyamızın doğal kaynaklarının azalmasına, çevrenin kirlenmesine ve dünyayı çevreleyen atmosferin zarara uğramasına sebep olarak çok önemli boyutlarda çevre sorunlarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Teknolojik ve beşerî kökenli kirlilik ve zararların vahameti, maalesef biraz geç olmakla beraber, farkedilince çevre sorunları dünyanın en önde gelen sorunlarından biri olmuştur. Bu sorunlara başlangıçta yakın çevre açısından eğilinmiş, daha sonra sorunların ülke, kıta ve nihayet küresel düzeyde ele alınması zarureti ortaya çıkmıştır. Günümüzde çevre sorunlarının uluslararası ve küresel boyutları bütün insanlığı ilgilendirmekte, ortak çaba ve eylemi gerçekleştirecek uluslararası işbirliğini gerektirmektedir.

Komisyonumuzda görüşülen kanun tasarısına konu teşkil eden Sözleşme bütün dünya ülkelerini, tüm beşeriyeti ilgilendiren çok önemli bir sorunun küresel düzeyde çözümü önlemlerini öngören ilk uluslararası belgedir.

Dünyamızı çevreleyen ozon tabakasının en büyük özelliğinin, tüm canlı varlıkları, doğal kaynakları ve tarımsal ürünleri olumsuz yönde etkileyen morötesi radyasyonu, yani güneşin ultraviyole ışınlarını absorbe etmektedir. Başta kloroflorokarbon olarak adlandırılan kimyasal maddeler olmak üzere çeşitli beşerî faaliyetler nedeniyle yapısı zarara uğrayan ve incelen ozon

tabakasını korumak insanlığın geleceği açısından hayatî bir zaruret olarak belirlemiştir. Bu zaruret karşısında, çeşitli ekonomik menfaat çatışmalarına ve tereddütlere rağmen küresel düzeyde önlem alınmasını öngören hukukî belgelerin hazırlanması için BM Çevre programı tarafından sürdürülen çaba ve çalışmalar, 1985 yılında Viyana'da tertiplenen bir Konferansta sonuca ulaştırılmış ve "Ozon Tabakasının Korunmasına İlişkin Viyana Sözleşmesi" 22 Mart 1985 tarihinde tüm ülkelerin imza ve onayına açılmıştır.

Başlangıçta bu Sözleşmeye taraf olmada oldukça çekingen davranan ülkeler, bilahare ozon tabakasındaki incelmeyi artırması ve tabakada bir delinmenin meydana gelmesi üzerine Sözleşmeyi hızla onaylamak yoluna gitmişlerdir. Baştaki tereddüt nedeniyle ancak 22 Eylül 1988'de yürürlüğe giren Sözleşme elli kadar ülkeden taraf bulunmakta olup, bir o kadar ülke de çok yakında taraf olmak üzere işlemlere başladıklarını açıklamıştır. Türkiye de bu ülkelerden birisidir. 1985-1988 döneminde, Sözleşmenin yürürlüğe giriş durumunu izlemeyi ve ona göre tutum almayı yeğleyen ülkemiz, ilgili kuruluşlarımızın çeşitli değerlendirmelerinden sonra, tüm Dünyanın katkısını gerektiren bu önemli sorunun çözümü amacıyla hazırlanmış bulunan söz konusu Sözleşmeye taraf olmanın uygun olacağı ve örnek bir davranış teşkil edeceği kanaatine varmıştır. Yetkili kuruluşlarımızın Sözleşmede öngörülen tedbirlerin ve yükümlülüklerin ülkemiz açısından uygunluğunu tespit etmelerini müteakip de, bu belgeye katılmamıza ilişkin kanun tasarıları Yüce Meclisinizin onayına sunulmuş bulunmaktadır.

Sözleşmenin içerikleri ve amaçları kanun tasarısı gerekçesinde özetlenmiş bulunmaktadır.

Çok kısa bir şekilde özetlemek gerekirse Sözleşme, ozon tabakasının korunması için yapılacak uluslararası işbirliğinin ve bu çerçevede gerçekleştirilecek araştırmaların, sistematik gözlemlerin, hukukî, bilimsel ve teknik işbirliğinin, bilgi ve teknoloji değişiminin ana hatlarını belirlemektedir.

Türkiye, kloroflorokarbon üretimi yapmamakta olup tüm tüketimi ise 1987 yılı itibarıyla kişi başına 0,075 kg/yıl düzeyindedir. Buna mukabil, ülkemiz Sözleşmede öngörülen ticaret ve kredi düzenlemeleri, teknik yardım, alternatif teknolojilerden yararlanma gibi konularda muhtelif kolaylıklar sağlama olanağına kavuşacaktır. Bu hususlara, bu belgeye taraf olmak suretiyle ülkemizin küresel çevre korunması konusuna verdiği önemi ve bu alanda uluslararası işbirliğine katkıda bulunma arzusunu dünya kamuoyuna göstermesi açısından kazanacağı prestij de eklenince anılan Sözleşmeye katılmamızın yararı ortaya çıkmaktadır.

Bu mülahazalarla, katılmanın uygun görüldüğüne dair kanun tasarısının onaylanmasının uygun olacağı Komisyonumuz toplantısına katılan üyelerin oybirliği ile kararlaştırılmış ve tasarının maddeleri ve tümü aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz tasarının havalesi gereği Dışişleri Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Mustafa Balçılar
Eskişehir
Üye
Yaşar Eryılmaz
Ağrı

Kâtip
Hamdi Özsoy
Afyon
Üye
Sait Ekinci
Burdur

Üye
Nizamettin Özdoğan
Elazığ
Üye
Türkân Akyol
İzmir
Üye
Talat Sargın
Tokat

Üye
Mustafa Kul
Erzincan
Üye
Kerem Güneş
Kars
Üye
Mahmut Orhon
Yozgat

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No. : 1/583

Karar No. : 22

2.3.1990

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı” Komisyonumuzun 7.2.1990 Tarihli I-3/9 sayılı Birleşiminde Dışışleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü temsilcilerinin katılmalarıyla incelenip görüşülmüştür.

Tüm canlı varlıkları, doğal kaynakları ve tarım ürünlerini olumsuz yönde etkileyen morötesi radyasyonu absorbe eden temel unsur olması sebebiyle büyük önemi bulunan ozon tabakasının korunması ve incelmelerini etkileyecek faaliyetlerin kontrolü ve engellenmesini sağlamak amacıyla taşıyan Tasarı, Komisyonumuzca da uygun görülerek aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili
<i>Adnan Tütkun</i>	<i>Mustafa Kalemlı</i>
Amasya	Kütahya
Sözcü	Kâtip
<i>M. Cavit Kavak</i>	<i>Ali Rifkı Atasever</i>
İstanbul	Tekirdağ
Üye	Üye
<i>M. Tahir Köse</i>	<i>Göksel Kalaycıođlu</i>
Amasya	Ankara
Üye	Üye
<i>Fethi Çelikbaş</i>	<i>H. Cahit Aral</i>
Burdur	Elazığ
Üye	Üye
<i>Ali Tanrıyar</i>	<i>Abdulvahap Dizdarođlu</i>
İstanbul	Mardin
Üye	Üye
<i>Nurettin Yılmaz</i>	<i>İrfan Demiralp</i>
Mardin	Samsun
	(İmzada bulunamadı)

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 22 Mart 1985 tarihinde Viyana'da imzaya açılan "Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi"ne katılmamız uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

T. Özal

Başbakan

Devlet Bak. ve Başbakan Yrd.

A. Bozer

Devlet Bakanı Y.

M. Yazar

Devlet Bakanı

I. Çelebi

Devlet Bakanı

İ. Özarlan

Devlet Bakanı

E. Konukman

Adalet Bakanı

M. Oltan Sungurlu

İçişleri Bakanı

A. Aksu

Maliye ve Gümrük Bakanı

E. Pakdemirli

Bayındırlık ve İskan Bakanı

C. Altınkaya

Ulaştırma Bakanı

C. Tuncer

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

İ. Aykut

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

F. Kurt

Turizm Bakanı

İ. Aküzüm

Devlet Bakanı

K. İnan

Devlet Bakanı

C. Çiçek

Devlet Bakanı

M. Yazar

Devlet Bakanı

S. Sert

Devlet Bakanı

İ. Aşkın

Millî Savunma Bakanı

İ. S. Giray

Dışişleri Bakanı V.

İ. S. Giray

Millî Eğitim Bakanı

A. Akyol

Sağlık Bakanı

H. Şıvgın

Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı

L. Kayalar

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Ş. Yürür

Kültür Bakanı

N. K. Zeybek

**SAĞLIK VE SOSYAL İŞLER
KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METİN**

Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

OZON TABAKASININ KORUNMASINA DAİR VIYANA SÖZLEŞMESİ

GİRİŞ

Bu Sözleşmenin Tarafları,

Ozon tabakasındaki değişikliğin potansiyel olarak insan sağlığı ve çevre üzerinde zararlı bir etkisi bulunduğu bilincinde olarak,

Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevresi Konferansı Beyannamesinin ilgili hükümlerini ve özellikle de, "Devletler, Birleşmiş Milletler Ana Sözleşmesi ve uluslararası hukuk ilkeleri uyarınca kendi çevre politikalarına uygun olarak kendi kaynaklarını hükümran şekilde kullanma hakkını ve kendi kontrolleri ya da yetki alanları içindeki faaliyetlerin, diğer Devletlerin veya ulusal yetki alanlarının sınırları dışındaki sahalarda çevrelere zarar vermemesini temin etme sorumluluğunu haizdirler" ibaresini taşıyan 21 sayılı ilkeyi anımsayarak,

Gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarını özel koşullarını göz önünde bulundurarak,

Uluslararası ve ulusal örgütler bünyesinde ve özellikle de, Birleşmiş Milletler Çevre Programının Dünya Ozon Tabakası Eylem Planı çerçevesinde yürütülmekte olan çalışmaları ve faaliyetleri akıllarında bulundurarak,

Ozon tabakasının korunması için şimdiye kadar ulusal ve uluslararası düzeylerde alınmış bulunan önlemleri de akıllarında bulundurarak,

Ozon tabakasını, beşerî faaliyetlerin yol açtığı değişikliklerden korumak için alınacak önlemlerin uluslararası işbirliğini ve eylemi gerektirdiğinin ve ilgili bilimsel ve teknik görüşlere dayanması icap ettiğinin bilincinde olarak,

Ozon tabakası ve bu tabakadaki değişikliklerden kaynaklanan muhtemel olumsuz etkiler hakkında mevcut bilimsel bilgileri daha da geliştirmek için yeni araştırmalar ve sistematik gözlemler yapılması gerektiğinin de bilincinde olarak,

Ozon tabakasındaki değişikliklerin yol açtığı olumsuz etkilere karşı insan sağlığını ve çevreyi korumaya kararlı olarak,

aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır.

Madde 1

TANIMLAR

Bu Sözleşmede :

1. "Ozon tabakası"; planeter sınır tabakasının üstündeki atmosferik ozon tabakası anlamında kullanılmıştır.

2. "Olumsuz etkiler", iklim değişiklikleri de dahil olmak üzere, insan sağlığı veya doğal ve kontrollü ekosistemlerin bileşimi, esnekliği ve üretkenliği ya da insana yararlı maddeler üzerinde önemli ölçüde zararlı etkileri bulunan fizikî çevre veya hayvan ve bitki çevresi anlamında kullanılmıştır.

3. "Alternatif teknolojiler veya ekipman", ozon tabakası üzerinde olumsuz etkileri azaltan, ortadan kaldıran veya önleyen maddeler anlamında kullanılmıştır.

4. "Alternatif maddeler", ozon tabakası üzerinde olumsuz etkileri azaltan yok eden veya bu etkilerin oluşmasını engelleyen maddeler anlamında kullanılmıştır.

5. "Taraflar", metinde aksi belirtilmedikçe, bu Sözleşmenin Tarafları anlamında kullanılmıştır.

6. "Bölgesel ekonomik bütünleşme örgütü", belirli bir bölgedeki hükümler Devletler tarafından oluşturulan ve bu Sözleşmenin veya protokollerinin düzenlendiği konularda yetkisi bulunan ve kendi iç prosedürlerine göre ilgili belgeleri imzalamaya, onaylamaya, kabul etmeye veya katılmaya yetkisi olan bir örgüt anlamında kullanılmaktadır.

7. "Protokoller", bu Sözleşmenin protokolleri anlamında kullanılmaktadır.

Madde 2

GENEL YÜKÜMLÜLÜKLER

1. Taraflar, bu Sözleşmenin ve taraf oldukları yürürlükteki protokollerin hükümlerine uygun olarak, ozon tabakasında değişikliğe yol açan veya açabilecek insan faaliyetlerinden kaynaklanan ya da kaynaklanabilecek olumsuz etkilere karşı insan sağlığını ve çevreyi korumak için gerekli tedbirleri alacaklardır.

2. Taraflar, bu amaçla ellerindeki imkânlarla ve yeteneklerine uygun olarak :

a) İnsan faaliyetlerinin ozon tabakası üzerindeki ve ozon tabakasındaki değişikliklerin insan sağlığı ve çevre üzerindeki etkilerini daha iyi anlayabilmek ve değerlendirebilmek için sistematik gözlem, araştırma ve bilgi alışverişi yoluyla işbirliği yapacaklardır;

b) Yetki alanları veya kontrolleri altındaki insan faaliyetlerinin, ozon tabakasındaki değişikliklerden veya muhtemel değişikliklerden kaynaklanan olumsuz etkilere yol açtığı ya da açabileceği tespit edildiği takdirde, bu faaliyetleri kontrol altında tutmak, sınırlamak, azaltmak veya önlemek için uygun yasal ve idarî tedbirleri alacaklar ve uygun politikaların ahenkli bir hale getirilmesi için gerekli işbirliğinde bulunacaklardır;

c) Protokollerin ve eklerin kabulü de dahil olmak üzere bu Sözleşmenin uygulanması için, üzerinde anlaşmaya varılan tedbirlerin, işlemlerin ve standartların formülasyonu için işbirliği yapmak;

d) Bu Sözleşmenin ve Protokollerin etkin bir şekilde uygulanabilmesi amacıyla bunlara taraf olan uluslararası uzman kuruluşlar ile işbirliği yapmak.

3. Bu Sözleşmenin hükümleri, uluslararası hukuka uygun olarak, Tarafların, yukarıdaki 1. ve 2. fıkralarda anılanlara ilaveten ulusal önlemler alma hakkını veya Taraflardan herhangi birince şimdiye kadar alınmış bulunan ek ulusal önlemleri hiçbir şekilde etkilemeyecektir. Ancak, söz konusu önlemlerin, Tarafların bu Sözleşme altındaki yükümlülükleriyle çelişmemesi gereklidir.

4. Bu maddenin uygulanmasında, ilgili bilimsel ve teknik görüşler esas alınacaktır.

Madde 3

ARAŞTIRMA VE SİSTEMATİK GÖZLEMLER

1. Taraflar, aşağıdaki konularda araştırma ve bilimsel değerlendirmelerin doğrudan ve ya yetkili uluslararası organlar kanalıyla yürütülmesini ve bu amaçla işbirliği yapılmasını taahhüt ederler.

- a) Ozon tabakasını etkileyebilecek fiziksel ve kimyasal işlemler;
 - b) Ozon tabakasındaki değişikliklerin insan sağlığına etkileri ve diğer biyolojik etkiler, özellikle de ultraviyole güneş ışınlarındaki değişikliklerin yol açtığı biyolojik etkiler (UV-B);
 - c) Ozon tabakasındaki değişikliklerden kaynaklanan iklimsel etkiler;
 - d) Ozon tabakasındaki değişikliklerden kaynaklanan etkiler ve insana yararlı doğal sentetik maddeler üzerindeki UV-B radyasyonunda meydana gelen değişiklikler;
 - e) Ozon tabakasını etkileyebilecek maddeler, uygulamalar, işlemler, faaliyetler ve bunların kümülatif etkileri;
 - f) Alternatif maddeler ve teknolojiler;
 - g) İlgili sosyo-ekonomik konular
- ve I ile II nolu eklerde irdelenen diğer hususlar.

2. Taraflar, ek I'de irdelendiği gibi, ozon tabakasının durumunun ve ilgili diğer parametrelerin sistematik olarak gözlemlenmesi için, doğrudan veya yetkili uluslararası kuruluşlar kanalıyla ve ulusal mevzuatlarla gerek uluslararası gerekse ulusal düzeylerde süregelen ilgili faaliyetleri göz önüne alarak, ortak veya tamamlayıcı programlar oluşturmayı ya da geliştirmeyi taahhüt etmektedirler.

3. Taraflar, uygun dünya veri merkezleri vasıtasıyla araştırma ve gözlem verilerinin düzenli olarak ve zamanında toplanmasının, değerlendirilmesinin ve dağıtılmasının sağlanması için, doğrudan veya yetkili uluslararası kuruluşlar kanalıyla işbirliğinde bulunmayı taahhüt etmektedirler.

Madde 4

HUKUKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK ALANLARDA İŞBİRLİĞİ

1. Taraflar, ek II'de irdelendiği gibi, bu Sözleşmeyle ilgili bilimsel, teknik, sosyo-ekonomik, ticarî ve hukukî bilgi değişimini kolaylaştıracak ve teşvik edeceklerdir. Bu bilgiler, Tarafların mutabık kaldığı kuruluşlara iletilecektir. Bilgiyi veren Tarafın gizli olarak nitelendirdiği bilgileri elde eden söz konusu kuruluşlar bu bilgilerin ifşa edilmemesini sağlamakla ve bu bilgileri bütün Taraflara açıklanana kadar muhafaza etmekle yükümlüdür.

2. Taraflar, yürürlükteki ulusal kanunlarına, yönetmeliklerine ve uygulamalarına uygun olarak ve gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarını özellikle göz önünde bulundurarak, doğrudan veya yetkili uluslararası organlar kanalıyla, bilgi ve teknoloji transferini geliştirmek için işbirliği yapacaklardır. Bu işbirliği, özel olarak aşağıdaki vasıtalarla yürütülecektir :

- a) Alternatif teknolojilerin diğer Taraflarca elde edilmesinin kolaylaştırılması;
- b) Alternatif teknolojiler ve teçhizat hakkında bilgi sağlanması ve bunlarla ilgili özel kılavuzların veya el kitaplarının temin edilmesi;
- c) Araştırma ve sistematik gözlemler için gerekli teçhizat ve kolaylıkların sağlanması;
- d) Bilimsel ve teknik personelin gerektiği şekilde eğitilmesi.

Madde 5
BİLGİ İLETME

Taraflar, bu Sözleşmenin ve taraf oldukları protokollerin uygulanmasıyla ilgili olarak aldıkları önlemler hakkındaki bilgileri, söz konusu belgelere taraf olanlarca yapılan toplantılarla belirlenen usul ve aralıklarla, 6 ncı Madde uyarınca toplanan Taraflar Konferansına, Sekreteryaya kanalıyla iletceklerdir.

Madde 6
TARAFLAR KONFERANSI

1. Bu Sözleşme ile bir Taraflar Konferansı kurulmaktadır. Taraflar Konferansının ilk toplantısı, 7 nci Madde uyarınca geçici olarak tayin edilen sekreteryanın çağrısı üzerine ve bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç bir yıl içinde yapılacaktır. Taraflar Konferansını izleyen olağan toplantılar Konferans tarafından ilk toplantıda belirlenecek düzenli aralıklarla yapılacaktır.

2. Taraflar Konferansının olağanüstü toplantıları, Konferansın gerekli gördüğü zamanlarda veya Taraflardan herhangi birinin yazılı talebi üzerine yapılacaktır. Ancak, talebin sekreteryaya kanalıyla diğer taraflara bildirilmesinden sonraki altı ay içerisinde Tarafların en az üçte birinin desteğini alması gerekecektir.

3. Taraflar Konferansı, kendisi ve kurabileceği alt organlar ile ilgili usul kurallarını, mali prensipleri ve sekreteryanın görevlerini düzenleyen mali hükümleri mutabakat ile tespit edecek ve benimseyecektir.

4. Taraflar Konferansı, bu Sözleşmenin uygulanmasını sürekli olarak gözden geçirecek ve ayrıca :

a) 5 inci Madde uyarınca sunulması gereken bilgilerin iletme usulünü ve aralıklarını belirleyecek ve bu bilgilerin yanısıra herhangi bir alt organ tarafından arz edilen raporları değerlendirecektir;

b) Ozon tabakası, ozon tabakasındaki muhtemel değişiklikler ve bu değişikliklerin yol açtığı muhtemel etkiler hakkındaki bilimsel bilgileri inceleyecektir;

c) Ozon tabakasında değişikliğe yol açan veya açabilecek maddelerin ortaya çıkmasını asgariye indirmek için gerekli politikaların, stratejilerin ve önlemlerin, 2 nci Madde uyarınca, uyumlu hale getirilmesini geliştirecek ve Bu Sözleşmeyle ilgili diğer önlemler hakkında tavsiyelerde bulunacaktır;

d) 3 üncü ve 4 üncü Maddeler uyarınca, araştırma, sistematik gözlem, bilimsel ve teknolojik işbirliği, bilgi alış-verişi ve teknoloji transferi ile ilgili programlar tespit edecektir;

e) 9 uncu ve 10 uncu Maddeler uyarınca, gerektiği takdirde, bu Sözleşme ve ekleri ile ilgili değişiklikleri göz önünde bulunduracak ve yapacaktır;

f) Protokoller ve ekleri ile ilgili değişiklikleri göz önünde bulunduracak ve değiştirilmelerine karar verildiği takdirde söz konusu protokole taraf olanlara bu yönde tavsiyede bulunacaktır;

g) 10 uncu Madde uyarınca, bu Sözleşmeye yeni ekler yapılması hususunu göz önünde bulunduracak ve gerçekleştirecektir.

- h) 8 inci Madde uyarınca protokolleri gözden geçirecek ve benimseyecektir.
- i) Bu Sözleşmenin uygulanması için gerekli alt organları kuracaktır;
- j) Bilimsel araştırmalar, sistematik gözlemler ve bu Sözleşmenin amaçlarına uygun diğer faaliyetler için, yetkili uluslararası kuruluşların ve bilimsel komitelerin, özellikle de Dünya Meteoroloji Örgütü, Dünya Sağlık Örgütü ve Ozon Tabakası Koordinasyon Komitesinin yardımlarına başvuracak ve bu kuruluşlarla, komitelerden sağlanan hizmetlerden yararlanacaktır.
- k) Bu Sözleşmede belirtilen amaçlara ulaşılması için gerekli her türlü ilave eylemi göz önünde bulunduracak ve taahhüt edecektir.

5. Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletlerin uzmanlık teşkilatları, Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu ve bu Sözleşmeye taraf olmayan Devletler, Taraflar Konferansının toplantılarında gözlemci sıfatıyla temsil edilebilirler. Ozon tabakasının korunmasıyla ilgili alanlarda uzmanlaşmış olan ve Taraflar Konferansının toplantılarına gözlemci statüsünde katılmak istediğini sekreteryaya bildiren uluslararası veya ulusal, resmî ya da gayiresmî her türlü kuruluş ve organ, Tarafların en az üçte birinin itirazıyla karşılaşılmadığı takdirde bu toplantılara kabul edilebilirler. Gözlemcilerin kabulü ve katılımı, Taraflar Konferansının benimsediği usul kurallarına tabidir.

Madde 7

SEKRETERYA

1. Sekreteryanın görevleri şunlardır :

- a) 6 ncı, 8 inci, 9 uncu ve 10 uncu Maddelerde belirtilen toplantıları düzenlemek ve düzenlenmesine yardımcı olmak;
- b) 4 üncü ve 5 inci Maddelere uygun olarak sağlanan bilgileri ve 6 ncı madde uyarınca oluşturulan alt organların yaptığı toplantılar sonucunda elde edilen bilgileri esas alan raporlar hazırlamak ve dağıtmak;
- c) Herhangi bir protokolün kendisine yüklediği görevleri yerine getirmek;
- d) Bu Sözleşme altındaki görevlerinin uygulanmasıyla ilgili olarak yürüttüğü faaliyetler hakkında raporlar hazırlamak ve bu raporları Taraflar Konferansına sunmak;
- e) İlgili diğer uluslararası organlarla gerekli işbirliğinin kurulmasını sağlamak ve görevlerinin etkili bir şekilde yürütülmesi için gerekli idarî ve akdî düzenlemelere girmek;
- f) Taraflar Konferansının tespit ettiği diğer görevleri yerine getirmek.

2. Sekreterlik görevleri, Taraflar Konferansının 6 ncı madde uyarınca yapılacak ilk olağan toplantısı tamamlanana kadar Birleşmiş Milletler Çevre Programı tarafından geçici olarak yürütülecektir. Taraflar Konferansı, ilk olağan toplantısında, bu Sözleşme altında sekreterlik görevi yapmak arzusunu belirten mevcut yetkili uluslararası örgütler arasından sekreteryayı atayacaktır.

Madde 8

PROTOKOLLERİN KABULÜ

1. Taraflar Konferansı, toplantılarından biri sırasında 2 nci Madde gereğince protokoller kabul edebilir.

2. Önerilen her türlü protokol metni, görüşüleceği toplantıdan en az altı ay önce sekretery tarafından Taraflara iletilecektir.

Madde 9

SÖZLEŞME VEYA PROTOKOLLERDE DEĞİŞİKLİKLER

1. Taraflardan herhangi biri bu Sözleşmede veya protokollerde değişiklik yapılmasını önerebilir. Bu değişiklikler, diğer hususların yanı sıra ilgili bilimsel ve teknik görüşleri de göz önünde bulunduracaktır.

2. Bu Sözleşme ile ilgili değişiklikler, Taraflar Konferansının toplantısında kabul edilecektir. Protokollerle ilgili değişiklikler ise söz konusu protokole taraf olanların yapacağı toplantı sırasında benimsenecektir. Bu Sözleşmede veya herhangi bir protokolda yapılması önerilen değişikliklerle ilgili metin, söz konusu protokolda aksi belirtilmedikçe, değişiklik önerisinin kabulü için yapılacak toplantıdan en az altı ay önce sekretery tarafından Taraflara iletilecektir. Sekretery, önerilen değişiklikleri, bilgilenmeleri için bu Sözleşmeyi imzalayan taraflara da bildirecektir.

3. Taraflar, bu Sözleşmede yapılması önerilen her türlü değişiklik hususunda mutabakata varmak için ellerinden gelen bütün çabayı harcayacaklardır. Bütün çabanın harcanmasına rağmen anlaşmaya varılamamışsa, değişiklik son çare olarak, toplantıda bulunan ve oy kullanan Tarafların dörtte üç çoğunluğuyla kabul edilecek ve Depoziter tarafından onay veya kabul için bütün Taraflara sunulacaktır.

4. Yukarıdaki 3 üncü fıkrada belirtilen prosedür her türlü protokolle ilgili değişiklikler için geçerli olacak ancak söz konusu protokole taraf olanlardan toplantıda bulunan ve oy kullananların üçte iki çoğunluğu belirtilen değişikliklerin kabulü için yeterli olacaktır.

5. Değişikliklerin onay veya kabulü Depozitere yazılı olarak bildirilecektir. Yukarıdaki 3 üncü ve 4 üncü fıkralara uygun olarak benimsenen değişiklikler, bu Sözleşmeye taraf olanların en az dörtte üç çoğunlukla veya ilgili protokole taraf olanların -söz konusu protokolda aksi belirtilmedikçe- en az üçte iki çoğunlukla, değişikliği onayladıklarını veya kabul ettiklerini Depozitere bildirmelerinden sonraki doksanıncı günde, değişikliği kabul etmiş Taraflar arasında yürürlüğe girecektir. Daha sonra, değişiklikler, diğer Taraflar için söz konusu Tarafın değişikliklere ilişkin kabul veya onay belgesini tevdi ettiği tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

6. Bu maddedeki "toplantıda bulunan ve oy kullanan Taraflar" deyimini toplantıya katılan ve olumlu veya olumsuz oy kullanan Taraflar anlamında kullanılmıştır.

Madde 10

EKLERİN KABULÜ VE DEĞİŞTİRİLMESİ

1. Bu Sözleşmenin veya herhangi bir protokolün ekleri, bu Sözleşmenin veya söz konusu protokolün ayrılmaz bir parçasını oluşturacak ve aksi açıkça belirtilmedikçe, bu Sözleşmeye veya protokollerine yapılan atıflar, aynı zamanda bunların eklerine de yapılmış addedilecektir. Söz konusu ekler, bilimsel, teknik ve idarî konularla sınırlı olacaktır.

2. Herhangi bir protokolda, bu protokolün ekleriyle ilgili olarak aksi yönde hükümlerin bulunmaması halinde, bu Sözleşmenin ilave eklerinin veya herhangi bir protokolün eklerinin önerilmesi, kabulü, ve yürürlüğe girmesine ilişkin olarak aşağıda belirtilen prosedür takip edilecektir :

a) Bu Sözleşmenin ekleri 9 uncu maddenin 2 nci ve 3 üncü fıkralarında herhangi bir protokolün ekleri ise 9 uncu maddenin 2 nci ve 4 üncü fıkralarında belirtilen prosedüre göre önerilecek ve kabul edilecektir;

b) Bu Sözleşmenin ilave eklerini veya taraf olduğu herhangi bir protokolün eklerini onaylamayan herhangi bir Taraf, kabul kararının Depozitere ileildiği tarihten itibaren altı ay içinde onaylamama kararını yazılı olarak Depozitere bildirecektir. Bunun üzerine, Depoziter derhal diğer Taraflara bu kararı ileticektir. Taraflar, daha önce itiraz ettikleri ekleri herhangi bir zamanda kabul edebilirler. Bu durumda, söz konusu ekler o taraf için derhal yürürlüğe girecektir;

c) Depoziter tarafından dolaşıma çıkarılışından itibaren altı ay sonra, bu Sözleşmenin veya ilgili protokolün yukarıdaki (b) fıkrası hükmü gereğince bildirimde bulunmayan bütün Tarafları için söz konusu ek geçerli olacaktır.

3. Bu Sözleşmenin veya herhangi bir protokolün eklerindeki değişikliklerin önerilmesi, kabulü ve yürürlüğe girmesi, Sözleşme veya protokol eklerinin önerilmesi, kabulü ve yürürlüğe girmesinde kullanılan aynı prosedüre tabi olacaktır. Ekler ve eklerdeki değişiklikler, diğer hususların yanısıra, ilgili bilimsel ve teknik görüşleri göz önünde bulunduracaktır.

4. İlave bir ekin veya bir ekteki değişikliğin bu Sözleşmede ya da herhangi bir protokolde değişikliğe yol açması halinde, ilave ek veya değiştirilmiş ek, bu Sözleşmedeki veya ilgili protokoldeki değişiklik yürürlüğe girene kadar yürürlüğe girmeyecektir.

Madde 11

İHTİLAFLARIN ÇÖZÜMÜ

1. Bu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanmasıyla ilgili olarak Taraflar arasında herhangi bir ihtilaf çıkması halinde, ilgili Taraflar müzakereler yoluyla çözüme gitmeye çalışacaklardır.

2. İlgili tarafların müzakereler yoluyla çözüme ulaşamamaları halinde, ortaklaşa olarak üçüncü bir tarafın aracılığına başvurulabilir.

3. Bu Sözleşmenin kabulü, onayı ya da bu Sözleşmeye Taraf olunması sırasında veya daha sonra herhangi bir zamanda, yukarıdaki 1 inci ve 2 nci fıkralara uygun olarak çözümlenemeyen ihtilaflar için bir Devlet veya bölgesel ekonomik bütünleşme örgütü, aşağıdaki ihtilaf halli yöntemlerinden birini ya da her ikisini zorunlu olarak kabul ettiğini yazılı şekilde Depozitere bildirebilir :

a) Taraflar Konferansının ilk olağan toplantısında benimsenecek yöntemlere uygun olarak hakemlik;

b) İhtilafın Uluslararası Adalet Divanına sunulması.

4. Eğer taraflar, yukarıdaki, 3 üncü fıkraya uygun olarak aynı veya herhangi bir prosedürü kabul etmemişlerse, tarafların aksi yönde bir mutabakata varmamaları halinde ihtilaf 5 inci fıkra gereğince uzlaşmaya sunulacaktır.

5. İhtilafa taraf olanlardan birinin talebi üzerine bir uzlaştırma komisyonu oluşturulacaktır. Komisyon, ilgili tarafların her birince atanan eşit sayıda üyelere ve bu üyelerin ortaklaşa seçecekleri bir başkandan meydana gelecektir. Komisyonun vereceği karar kesin ve tavsiye niteliğinde olacak ve taraflar bu kararı iyi niyetle değerlendireceklerdir.

6. Bu maddenin hükümleri her türlü protokol için, ilgili protokolde aksi belirtilmemişse, geçerli olacaktır.

Madde 12

İMZA

Bu Sözleşme, Devletler ve bölgesel ekonomik bütünleşme örgütleri tarafından imzalanmak üzere, 22 Mart 1985 - 21 Eylül 1985 tarihleri arasında Viyana'da Avusturya Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığında, 22 Eylül 1985 - 21 Mart 1986 tarihleri arasında ise New York'ta Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde imzaya açık tutulacaktır.

Madde 13

KABUL VEYA ONAY

1. Bu Sözleşme ve her türlü protokol, Devletlerin ve bölgesel ekonomik bütünleşme örgütlerinin kabulüne veya onayına tabi olacaktır. Kabul veya onay belgeleri Depozitere tevdi edilecektir.

2. Yukarıdaki 1 inci fıkrada anılan ve üye Devletleri taraf olmadığı halde bu Sözleşmeye veya herhangi bir protokole taraf olan örgütler için, bu Sözleşmenin veya ilgili protokolün her türlü yükümlülüğü bağlayıcı olacaktır. Üye Devletlerinden biri veya daha fazlası bu Sözleşmeye veya ilgili protokole taraf olan örgütlerin söz konusu olması halinde, örgüt ve üye Devletleri, duruma göre, bu Sözleşme veya protokol altındaki yükümlülüklerini yerine getirmeleri ile ilgili sorumlulukları hakkında karara varacaklardır. Bu durumda, örgüt ve üye Devletleri, Sözleşme veya ilgili protokol altındaki haklarını birlikte kullanamayacaklardır.

3. Yukarıdaki 1 inci fıkrada anılan örgütler, bu Sözleşmenin veya ilgili protokolün düzenlediği hususlardaki yetkilerinin ölçüsünü kabul veya onay belgelerinde açıklayacaklardır. Bu örgütler, yetki derecelerinde önemli bir değişiklik olduğu takdirde Depoziteri haberdar edeceklerdir.

Madde 14

KATILMA

1. Bu Sözleşme veya herhangi bir protokol, imzaya kapandığı tarihten itibaren Devletlerin ve bölgesel ekonomik bütünleşme örgütlerinin katılımına açık tutulacaktır. Katılma belgeleri Depozitere tevdi edilecektir.

2. Yukarıdaki 1 inci fıkrada anılan örgütler, bu Sözleşmenin veya ilgili protokolün düzenlediği hususlardaki yetkilerinin ölçüsünü katılma belgelerinde açıklayacaklardır. Bu örgütler yetki derecelerinde önemli bir değişiklik olduğu takdirde Depoziteri haberdar edeceklerdir.

3. Bu Sözleşmeye veya herhangi bir protokole giren bölgesel ekonomik bütünleşme örgütleri için 13 üncü maddenin 2 nci fıkrasının hükümleri geçerli olacaktır.

Madde 15

OY HAKKI

1. Bu Sözleşmeye veya herhangi bir protokole Taraf olanların her birinin bir oy hakkı bulunacaktır.

2. Yukarıdaki 1 inci fıkrada belirtilen hüküm dışında, bölgesel ekonomik bütünleşme örgütleri, yetkileri dahilindeki konularda, Sözleşmeye veya ilgili protokole taraf olan üye Devletlerinin sayısına eşit miktarda oy hakkına sahip olacaktır. Bu örgütler, üye Devletleri oy kullandığı takdirde oy haklarını kullanamayacaklardır. Aynı şekilde, örgütün oy kullanması halinde üye Devletleri oy veremeyecektir.

Madde 16

SÖZLEŞME VE PROTOKOLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

1. Bir Devlet veya bölgesel ekonomik bütünleşme örgütü Sözleşmeye Taraf olmadığı takdirde herhangi bir protokole de taraf olamayacaktır.

2. Herhangi bir protokolle ilgili kararlar, yalnızca ilgili protokole taraf olanlarca alınabilecektir.

Madde 17

YÜRÜRLÜK

1. Bu Sözleşme; kabul, onay veya katılma belgelerinden yirmincisinin tevdi edildiği tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

2. Herhangi bir protokol, söz konusu protokolde aksi belirtilmedikçe, o protokolle ilgili kabul, onay veya katılma belgelerinden onbirincisinin tevdi edildiği tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

3. Sözleşme; kabul, onay veya katılma belgelerinden yirmincisinin tevdi edildiği tarihten sonra bu Sözleşmeyi kabul eden, onaylayan veya bu Sözleşmeye katılan Taraflar için, kabul, onay veya katılma belgesinin bu Taraflarca tevdi edildiği tarihten sonraki doksanıncı günde yürürlüğe girecektir.

4. Herhangi bir protokol, söz konusu protokolde aksi belirtilmedikçe, yukarıdaki 2 nci fıkraya uygun olarak bu protokolü kabul eden veya onaylayan ya da yürürlüğe girmesinden sonra bu protokole katılan bir taraf için, hangisinin daha sonra gerçekleştiğine bağlı olarak o tarafın kabul, onay veya katılma belgesini tevdi ettiği tarihten sonraki doksanıncı günde veya Sözleşmenin o taraf için yürürlüğe girdiği günde yürürlüğe girecektir.

5. Yukarıdaki 1 inci ve 2 nci fıkralarda öngörülen amaçla ilgili olarak, bir bölgesel ekonomik bütünleşme örgütü tarafından tevdi edilen hiçbir belge, o örgüte üye Devletler tarafından tevdi edilen belgelere eklenmiş sayılmayacaktır.

Madde 18

ÇEKİNCELER

Bu Sözleşmeye hiçbir çekinçe koyulamaz.

Madde 19

AYRILMA

1. Bu Sözleşmenin bir Taraf için yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört yıl geçtikten sonra herhangi bir zamanda, o Taraf, Depozitere yazılı olarak bildirdikten sonra Sözleşmeden ayrılabilir.

2. Herhangi bir protokolün bir Taraf için yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört yıl geçtikten sonra herhangi bir zamanda, söz konusu protokolde aksi belirtilmemişse, o Taraf, Depozitere yazılı olarak bildirdikten sonra o protokolden ayrılabilir.

3. Ayrılma, bu yöndeki kararın Depozitere ulaştığı tarihten itibaren bir yıllık bir sürenin geçmesi üzerine veya ayrılma bildiriminde belirtilen daha geç bir tarihte yürürlüğe girecektir.

4. Bu Sözleşmeden ayrılan herhangi bir Taraf, taraf olduğu her türlü protokolden de ayrılmış addedilecektir.

Madde 20 DEPOZİTER

1. Bu Sözleşmenin ve her türlü protokolün Depoziterlik görevleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından üstlenilecektir.

2. Depoziter, Tarafları özellikle aşağıdaki konulardan haberdar edecektir;

a) Bu Sözleşmenin her türlü protokolün imzalanması ve 13 üncü ile 14 üncü maddelere göre kabul, onay veya katılma belgelerinin tevdi edilmesi;

b) 17 nci maddeye uygun olarak Sözleşmenin veya her türlü protokolün yürürlüğe giriş tarihi;

c) 19 uncu maddeye göre yapılan ayrılma bildirimleri;

d) Sözleşme ve her türlü protokolle ilgili olarak benimsenen değişiklikler, 9 uncu madde uyarınca bu değişikliklerin taraflarca kabulü ve yürürlüğe giriş tarihleri;

e) Eklerin benimsenmesi ve onaylanması ile 10 uncu madde uyarınca eklerde yapılan değişikliklerle ilgili her türlü haberleşme;

f) Bölgesel ekonomik bütünleşme örgütlerinin, bu Sözleşmenin veya her türlü protokolün düzenlediği hususlardaki yetkilerinin derecesi ve bu yetkilerin ölçüsündeki değişiklikler ile ilgili bildirimleri;

g) 11 inci maddenin 3 üncü fıkrası gereğince yapılan bildirimler.

Madde 21 ORJİNAL METİNLER

Bu Sözleşmenin Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca dillerindeki ve hepsi aynı geçerlilikte olan, orijinal metinleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

Bu Sözleşme, aşağıda imzası bulunan tam yetkili temsilciler tarafından usulüne uygun olarak imzalanmıştır.

Viyana

22 Mart 1985

EK 1

ARAŞTIRMA VE SİSTEMATİK GÖZLEMLER

1. Bu Sözleşmedeki Taraflar, başlıca bilimsel konuların aşağıdakiler olduğunu kabul ederler :

a) İnsan sağlığı, organizmalar, ekosistemler ve insanlığa faydalı maddeler için muhtemel öneme sahip ve Dünya yüzeyine ulaşım biyolojik etkilere yol açan güneşin ultra-viyole (UV-B) ışınması miktarını arttıran ozon tabakası değişimi;

b) Ozonun hava ve iklim şartları için muhtemel öneme sahip atmosferin ısı yapısını değiştirecek olan düşey dağılımının değişmesi.

2. Madde 3'e göre, Sözleşmedeki Taraflar aşağıdakiler gibi araştırmaların, sistematik gözlemlerin, gelecekteki araştırmalar için tavsiyelerin formüle edilmesinin yürütülmesinde işbirliği yapacaklardır :

a) Atmosferin fiziksel ve kimyasal yapısında araştırmalar

i) Kapsamlı teorik modeller : Işıma ile ilgili, dinamik ve kimyasal işlemler arasındaki davranışları inceleyen modellerin daha da geliştirilmesi; doğal ve insan yapısı olarak varolan çeşitli türlerin atmosferik ozon üzerindeki eşzamanlı etkileri hakkında çalışmalar; uydulardan veya uydular dışındaki kaynaklardan alınan verilerin yorumlanması; atmosferik ve jeofizik parametrelerdeki eğilimlerin değerlendirilmesi ve bu parametrelerdeki değişimlerin özel nedenlerle maledilmesi için yöntemlerin geliştirilmesi;

ii) Hız katsayıları, yan-kesit soğurulması ve troposfer-stratosfer mekanizmaları, kimyasal ve fotokimyasal işlemler; tüm ilgili tayf bölgelerinde alan ölçümlerini destekleyen spektroskopik verileri ile ilgili laboratuvar çalışmaları;

iii) Alan ölçümleri : Gerek doğal gerekse antropojenik kaynaklı gazların konsantrasyon ve akıları; atmosferik dinamik çalışmalar; yerinde ve uzaktan algılama cihazları ile ölçüm yaparak fotokimyasal açıdan ilgili türlerin planeter sınır tabakasına kadar smültane ölçümlerinin yapılması; uydu ölçüm sistemlerinin görelî ve koordineli bir şekilde kullanılması da dahil olmak üzere çeşitli sensörlerin mukayesesi, önemli atmosferik eser bileşenlerinin üç boyutlu bölgeleri, güneşin tayf akısı ve meteorolojik parametreler.

iv) Atmosferik iz bileşenleri, güneş ışınlarının akısı ve meteorolojik parametreler için kullanılan uydusal ve uydusal olmayan alıcıları da içeren cihaz geliştirilmesi.

b) Sağlık, biyolojik ve ışık enerjisi kayıplarının etkileri üzerine araştırmalar

i) Görülebilir ışık ile mor ötesi ışıklara maruz kalan insan ile (a) renk maddelerinin çokluğundan veya azlığından meydana gelen kanserin gelişimi ve (b) bağışıklık sistemi üzerine etkileri arasındaki ilişkiler;

ii) (a) Tarım ürünleri, ormanlar ve diğer karasal çevre sistemleri ve (b) sudaki besin ağı ile dalyanlar ve sualtı planktonları tarafından oksijen üretiminin olası engellenmesinde dalga-boyunun bağımlılığı dahil olmak üzere UV-B radyasyonunun etkileri;

iii) Doz ile doz süresi ve tepkileri; ışıkla düzelme, adaptasyon ve koruma arasındaki ilişkiler de dahil olmak üzere, UV-B radyasyonunun biyolojik maddelere, türlere ve eko sistemlere etkilerinin işleyişi;

iv) Çeşitli dalgaboyu alanlarının olası karşılıklı ilişkilerini içermek amacıyla polikromatik radyasyon kullanarak tayf tepkileri ve biyolojik hareket tayflı çalışmaları;

v) Biyolojik denge için önemli olan biyolojik türlerin duyarlılık ve davranışları; fotosentez ve biyosentez gibi birincil işlemlerin üzerine UV-B radyasyonunun etkileri;

vi) Havayı kirleten maddelerin, tarım ilaçlarının ve diğer maddelerin ışık enerjisi kayıpları üzerinde UV-B radyasyonunun etkileri;

c) İklim etkileri üzerine araştırmalar

i) Toprak ve okyanus yüzeyi ısıları, yağış biçimleri, troposfer ve stratosfer arasındaki değişimler gibi iklim parametreleri üzerindeki etkiler ve ozon ile diğer izlenen türlere, ısıma ile ilgili etkiler hakkında teorik ve gözlemsel çalışmalar;

ii) Bu tür iklim etkilerinin insan davranışları ile ilgili çeşitli hususların incelenmesi;

d) Aşağıdaki konular üzerinde sistematik gözlemler

i) Uydu ve yer sistemlerini birleştirip işlevselleştirerek Dünya Ozon Gözleme Sistemi hazırlayıp, ozon tabakasının durumu (toplam kolon içeriği ve bunun düşey dağılımın uzamsal ve zamansal değişkenliği gibi);

ii) HO_x , NO_x , ClO_x ve karbon türleri için kaynak olan gazların troposfer ve stratosferdeki konsantrasyonu;

iii) Hem yer hem de uydu sistemlerinden faydalanarak yer ile mesosfer arasındaki ısı;

iv) Uydu ölçümleri yoluyla yeryüzüne ulaşan ve yeryüzünden ayrılan güneş ışınlarının dalgaboylarının çözülmesi;

v) Dünya yüzeyine ulaşan güneş akısının biyolojik etkiler yaratan ultraviyole aralığındaki (UV-B) dalgaboylarının çözülmesi;

vi) Yer, hava ve uydu sistemlerinden faydalanılarak yeryüzünden mezofere kadar olan bölgede aerosol dağılımı ve özellikleri;

vii) Yüksek vasıflı meteorolojik yüzey ölçüm programlarının hazırlanması ile iklimsel açıdan önemli değişkenler;

viii) Dünya verilerinin analizi için geliştirilmiş metodlar kullanarak izlenen türler, ısı, güneş ışınlarının akısı ve aerosoller.

3. Sözleşmedeki Taraflar, gelişmekte olan ülkelerin özel gereksinimlerini göz önünde tutarak, bu ekte hatları çizilen araştırma ve sistematik gözlemlere katılmaları için gerekli olan uygun bilimsel ve teknik eğitimi destekleyerek işbirliği yapacaklardır. Özellikle, standartlaştırılmış verilerin oluşturulması amacıyla gözlem donanımları ve metodların karşılıklı inter kalibrasyonuna ağırlık verilecektir.

4. Aşağıda önem sırası gözetilmeksizin sıralanan doğal ve antropojenik kökenli kimyasal maddelerin, ozon tabakasının kimyasal ve fiziksel özelliklerini değiştirici potansiyele sahip olduğu sanılmaktadır :

a) Karbonlu maddeler

i) Karbon monoksit (CO)

Karbon monoksitin belirgin doğal ve antropojenik kökenleri vardır ve troposferik foto-kimya üzerinde doğrudan, stratosferik foto-kimya üzerinde dolaylı rol oynadığı sanılmaktadır.

ii) Karbon dioksit (CO_2)

Karbon dioksitin belirgin doğal ve antropojenik kökenleri vardır ve atmosferin ısısal yapısını etkileyerek stratosferdeki ozonu etkiler.

iii) Metan (CH_4)

Metanın hem doğal hem de antropojenik kökenleri vardır ve gerek troposferdeki gerekse stratosferdeki ozonu etkiler.

iv) Metan dışı hidrokarbon türleri

Çok sayıda kimyasal maddeden oluşan metan dışı hidrokarbonlar, hem doğal hem de antropojenik kökene sahiptir ve troposferik foto-kimya üzerinde doğrudan, stratosferik foto-kimya üzerinde dolaylı rol oynarlar.

b) Azotlu maddeler

i) Nitrozoksit (N_2O)

N_2O 'nun esas kaynakları doğaldır ama antropojenik katkıları da gittikçe önem kazanmaktadır. Stratosfer'deki ozon fazlalığı üzerinde hayati rol oynayan NO_x 'in ana kaynağı nitroz oksittir.

ii) Azotoksitleri (NO_x)

NO_x 'in yer seviyesindeki kaynakları sadece troposferik foto-kimyasal işlemlerde doğrudan, stratosferik foto-kimya üzerinde dolaylı rol oynar, buna karşılık troposferle stratosfer arasındaki geçiş bölgesine verilen NO_x üst troposferik ve stratosferik ozonda değişikliğe doğrudan etki edebilir.

c) Klorlu maddeler

i) Tamamıyla halojenlenmiş alkanlar, örneğin CCL_4 , CFCL_3 (CFC-11) CF_2Cl_2 (CFC-12), $\text{C}_2\text{F}_3\text{Cl}_3$ (CFC-113), $\text{C}_2\text{F}_4\text{Cl}_2$ (CFC-114)

Tamamıyla halojenlenmiş alkanlar antropojeniktir ve özellikle 30-50 km yükseklikteki bölgede ozon foto-kimyasında hayati rol oynayan ClO_x 'in kaynağını oluştururlar.

ii) Kısmi halojenlenmiş alkanlar, örneğin CH_3Cl , CHF_2Cl (CFC-22) CH_3CCl_3 CHFCl_2 (CFC-21)

CH_3Cl 'nin kaynağı doğal almasına karşın diğer bahsedilen kısmi halojenlenmiş alkanlar antropojenik menşelidir. Bu gazlar da stratosferdeki ClO_x 'in kaynağıdır.

d) Bromlu maddeler

Tamamıyla halojenlenmiş alkanlar, örnek CF_3Br

Bu gazlar antropojeniktir ve ClO_x 'le benzer tarzda davranan BrO_x 'in kaynağıdır.

e) Hidrojenli maddeler

i) Hidrojen (H_2)

Doğal ve antropojenik kaynaklı olan Hidrojen, stratosferik foto-kimya üzerinde küçük bir rol oynar.

ii) Su (H_2O)

Doğal kaynaklı olan su, hem troposferik hem de stratosferik foto-kimya üzerinde hayati bir rol oynar. Stratosferdeki yerel su buharı kaynakları, metanın oksidasyonunun ve daha az olarak hidrojen oksidasyonunu içerir.

EK II

BİLGİ DEĞİŞİMİ

1. Sözleşmedeki Taraflar, bu Sözleşmenin hedeflerine ulaşılması için bilgilerin toplanması ve paylaşılmasının önemini, tüm faaliyetlerin uygun ve tarafsız yürütülmesinin garanti edilmesini kabul ederler. Bu nedenle, Taraflar, bilimsel, teknik, sosyo-ekonomik, ticarî ve hukukî bilgi alışverişinde bulunacaklardır.

2. Sözleşmedeki Taraflar, hangi bilgilerin toplanıp değiş tokuş edileceğini kararlaştırırken bilgilerin yararlılığı ile bu bilgilerin edinilmesinin maliyetini göz önünde tutacaklardır. Bundan sonraki aşamada ise Taraflar, bu ekteki işbirliğinin, ulusal kanunlara, düzenlemelere, patent haklarına ilişkin uygulamalara, ticarî sırlara, gizlilik ve mülkiyet bilgilerinin korunmasına uygun olarak yapılacağını kabul ederler.

3. Bilimsel bilgiler

Aşağıdaki konular üzerinde bilgileri içermektedir :

- İldeki ulusal ve uluslararası kaynakların en etkin biçimde kullanımını sağlayacak araştırma programlarının koordinasyonu için hem resmî hem de özel planlı ve sürekli araştırmalar;
- Araştırmalar için gerekli verilerin neşriyatı;
- Dünya atmosferinin kimyasal ve fiziksel özelliklerini ve değişme hassasiyetini anlamak için daha önce yayınlanan bilimsel sonuçlar, özellikle toplam kolon içeriği ya da ozonun düşey dağılımı ile ilgili tüm zaman-çizelgelerindeki değişikliklerden meydana gelen ozon tabakası durumunun insan sağlığı, çevre ve iklim üzerindeki etkileri;
- Araştırma çalışmalarının değerlendirilmesi ve gelecekteki araştırmalar için tavsiyeler.

4. Teknik bilgiler

Aşağıdaki konular üzerinde bilgileri içermektedir :

- Kullanılabilecek diğer kimyasal maddelerin, ozonu etkileyen maddelerin kullanımını azaltıcı alternatif teknolojilerin, ilgili planlanan ve süren araştırmaların sağlanabilirliği ve maliyetleri;
- Kullanılabilecek kimyasal maddelerin ve alternatif teknolojilerin sınırlamaları ve riskleri.

5. Ek 1'deki maddeler hakkında sosyo-ekonomik ve ticarî bilgiler

Aşağıdaki konular üzerinde bilgileri içermektedir :

- Üretim ve üretim kapasiteleri;
- Kullanım ve kullanım modelleri;
- İthalat ve ihracatları;
- Ozon tabakasını dolaylı olarak değiştirebilecek insan faaliyetlerini fayda, maliyet ve riskleri ve bu faaliyetlerin kontrolü için yapılan veya yapılması beklenen düzenleyici işlerin etkileri.

6. Yasal bilgiler

Aşağıdaki konular üzerinde bilgileri içermektedir :

- Ozon tabakasının korunmasına ilişkin ulusal kanunlar, idarî önlemler ve yasal araştırmalar;
- Ozon tabakasının korunmasına ilişkin ikili taraflı anlaşmalar da dahil olmak üzere, uluslararası anlaşmalar;
- Ozon tabakasının korunmasına ilişkin patentlerin mevcudiyeti ve bunlara lisans verilmesinin yöntemleri.